

Evaluatie Participatiedecreet door VVS

VVS is dankbaar voor de kans om ter gelegenheid van de evaluatie van het participatiedecreet de bedenkingen van de Vlaamse studenten toe te voegen aan het werk van de regeringscommissarissen. We danken hen voor het werk, de observaties en suggesties. Voor VVS is deze evaluatietekst een onderdeel van een bredere aandacht voor studentenparticipatie. In de eerste helft van 2011 zal VVS in samenspraak met de instellingen en studenten dieper ingaan op enkele vraagstukken die essentieel zijn voor de verbetering van onze studentenparticipatie. In deze tekst focussen we op het decreet zelf.

INHOUD

1.	Inleiding	2	
	a.	inleiding	2
	b.	De evaluatie van het participatiedecreet	2
	c.	Het belang van studentenparticipatie	4
2.	Participatiemodellen	5	
	a.	bevoegdheden van studentenparticipatie	5
	b.	Studentenparticipatie vanuit de basis	7
	c.	Medebestuur en Medezeggenschap geëvalueerd	9
	d.	Een decretaal groeipad voor studentenparticipatie	11
3.	Belemmerende factoren voor studentenparticipatie	12	
	a.	Begeleiding van Studentenparticipatie	13
	b.	Problemen met motivatie en redenen om te participeren	15
	c.	Gebrek aan faciliteiten voor de studentenvertegenwoordiger	17
	d.	Roostertechnische belemmeringen	19
4.	Uitdagingen voor studentenparticipatie	20	
	a.	Vertegenwoordiging van specifieke doelgroepen	20
	b.	Studentenparticipatie v2.0	20
	c.	Studentenparticipatie in professionele bachelors	20
	d.	Het integratiedecreet: een tikkende bom onder studentenparticipatie	20
5.	Evaluatie van studentenparticipatie door VVS: Conclusie	21	
6.	Literatuur	22	

1. INLEIDING

A. INLEIDING

Studentenvertegenwoordigers in Vlaanderen zetten zich dagelijks in om de belangen van studenten te verdedigen. Studentenparticipatie in Vlaanderen wordt deels decretaal geregeld in het participatiedecreet¹. Andere bepalingen komen voort uit vroegere decreten, zoals onder andere het 'Hogescholendecreet' van 13 juli 1994² en het decreet van 30 maart 1999 houdende subsidiëring van studenten- en leerlingenkoepelverenigingen³. Deze decreten dienen in de eerste plaats om een decretaal minimumkader vast te leggen voor studentenparticipatie aan Vlaamse instellingen. Het participatiedecreet bepaalt wat studentenparticipatie in het Vlaams Hoger Onderwijs minimaal moet zijn, welke bevoegdheden, verplichtingen en prerogatieven de studenten hebben, de thema's waarover ze inspraak hebben. Ook schrijft het voor hoe verschillende organen moeten samengesteld zijn en functioneren. Met een evaluatie van het decreet wordt een stand van zaken neergeschreven voor de 28 hoger onderwijsinstellingen op basis van een evaluatie uitgevoerd door de regeringscommissarissen. Over de totstandkoming van de evaluatie leest u meer in het woord vooraf van de commissarissen.

VVS biedt met deze tekst een aanvulling op het rapport van de regeringscommissarissen. We baseren ons op een eigen enquête uitgevoerd bij studentencoaches en studentenvertegenwoordigers en de overlegmomenten binnen onze werkgroep participatie en onze Algemene Vergadering. We hopen dat het voor de lezer die misschien wat verder af staat van het dagelijkse reilen en zeilen in het hoger onderwijs, een extra inzicht geeft op wat studentenparticipatie in de praktijk betekent en wat het nog zou kunnen zijn. We doen tenslotte ook enkele suggesties voor aanpassingen aan het decreet.

Deze evaluatietekst is toegespitst op het decreet. Voor VVS is het een onderdeel van een grotere werking omtrent studentenparticipatie in zijn geheel. VVS wil naast deze evaluatietekst voor het participatiedecreet graag in de loop van 2011 inzoomen op enkele vraagstukken omtrent participatie die hier slechts ten dele aan bod komen. We willen daarmee aanbevelingen kunnen formuleren voor de instellingen alsook voor onze eigen achterban, de verschillende studentenraden actief in Vlaanderen die steeds op zoek zijn naar manieren om hun eigen werking te verbeteren.

B. DE EVALUATIE VAN HET PARTICIPATIEDECREET

Het participatiedecreet voorziet in een evaluatie van haar eigen decreet:

“Art. II.93 § 1. De bepalingen van titel III van dit deel worden vijfjaarlijks geëvalueerd door de regeringscommissarissen bij de universiteiten en de commissarissen van de Vlaamse regering bij de hogescholen. De studentenkoepelvereniging(en) in de zin van het decreet van 30 maart 1999 houdende de subsidiëring van studenten- en leerlingenkoepelverenigingen ma(a)k(t)(en) in functie van deze evaluatie haar/hun bevindingen aan de regeringscommissarissen en de commissarissen van de Vlaamse regering over. Het evaluatierapport wordt voorgelegd aan de Vlaamse regering.

§ 2. De Vlaamse regering kan op grond van de voorgelegde evaluatie, in het geval deze een globale kwantitatieve en kwalitatieve toename van de studentenparticipatie vaststelt, de percentages bedoeld in artikel II.51, § 2 en II.54 gezamenlijk, en in evenredigheid met de vastgestelde toename, verhogen tot eenzelfde percentage, dat ten hoogste gelijk is aan 30 %. In geval van verhoging van het in artikel II.54 bedoelde percentage, kan het aantal studenten in de besturen waarvan de samenstelling bij decreet wordt geregeld, worden uitgebreid met het aantal studenten dat nodig is om het verhoogde percentage te bereiken.”

¹ “Decreet betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen” Decreet van 19 maart 2004. Zie ook: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13487>

² “Decreet betreffende hogescholen in de Vlaamse gemeenschap” Decreet van 31 augustus 1994. Zie ook: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12458>

³ “Decreet houdende de subsidiëring van studenten- en leerlingenkoepelverenigingen” Decreet van 30 maart 1999. Zie ook: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12410>

De regeringscommissarissen hebben strikt bekeken voldaan aan het decreet. Toch vindt VVS dat de wijze waarop het decreet is geëvalueerd, beter kan. Hieronder geven we verschillende opmerkingen over de gekozen evaluatiemethode en ook de inhoudelijke uitwerking ervan. Voor het eindrapport is er een enquête uitgevoerd die vooral peilde naar kwantitatieve gegevens. Zo kan de “kwalitatieve toename in studentenparticipatie” echter niet volledig beoordeeld worden. Het wordt door studentenvertegenwoordigers als zeer spijtig ervaren dat hoofdzakelijk naar de reeds bestaande decretale bepalingen is gepeild, wat vooral cijfers en statistieken oplevert. De belemmerende factoren bij participatie, mogelijkheden voor de toekomst of *best en worst practices* bij de studentenparticipatie komen daardoor te weinig aan bod.

Vele studentenvertegenwoordigers hadden wel de indruk dat er op zich de bereidheid was bij de meeste regeringscommissarissen om hun opmerkingen mee te nemen maar dat dit door hen niet als hun officiële taak werd gezien. Hierdoor kan misschien veel nuttige informatie verloren gegaan zijn.

Voor VVS zijn de enquêtes slechts een beginpunt om aan de hand van de resultaten een verder gesprek aan te gaan. We willen daarom wijzen op het nut van diepte-interviews met de studentenvertegenwoordigers om verder in te kunnen gaan op de realiteit van de studentenvertegenwoordiging. Zoals het nu gebeurd is, kan men enkel strikt de kwantitatieve bepalingen in het decreet testen en toont men niet de reële situatie en zeker niet de verdere opportuniteiten die zich stellen. In het ‘woord vooraf’ van de evaluatie wordt wel verwezen naar gesprekken die in elke instelling hebben plaats gevonden, maar bij meerdere studentenraden gebeurde dat niet. Waar er wel opmerkingen werden gegeven door de studentenraden of verdiepende vragen werden gesteld door de regeringscommissarissen, blijkt duidelijk uit de evaluatie van het regeringscommissariaat dat dit een meerwaarde geeft.

Ook wat betreft de opstelling van de enquête zijn er verschillende bedenkingen. VVS merkt dat in het rapport de evaluatie van de studentenparticipatie in de hogescholen in vergelijking met de participatie in de universiteiten veel meer werd uitgewerkt. Het valt ook te betreuren dat de vragenlijst die de studentenraden van de associaties kregen, helemaal niet toepasselijk was voor de evaluatie van studentenparticipatie aan de associaties. VVS beveelt daarom aan om zeker rekening te houden met de verschillen tussen associaties en de verschillende types instellingen. De enquête leek ook vooral opgesteld vanuit een medezeggenschapsachtergrond. Daarenboven zorgen de grote verschillen in organisatiestructuren en werking van de instellingen en studentenraden voor moeilijkheden bij het interpreteren van een algemene bevraging. Daardoor konden sommige studentenvertegenwoordigers niet de juiste nuances leggen in hun antwoorden. Een aantal indicatoren kunnen daarom vrij misleidend zijn in het rapport.

VVS beveelt daarom aan om bij de volgende evaluatie VVS actief en op voorhand te betrekken bij de procedure. Dit kan zorgen voor een betere afstemming. VVS kan in de toekomst een rol spelen in de totstandkoming van de evaluatiemethodes door bijvoorbeeld de opgestelde vragenlijst bij te sturen en inspraak te hebben in de evaluatiemethode.

Ten slotte wil VVS ook verder kijken dan het decreet en de vraag stellen naar het evalueren van studentenparticipatie in zijn geheel. Hoort het zwaartepunt van de evaluatie van studentenparticipatie niet bij de instellingen te liggen? De evaluatie van het participatieproces behoort idealiter tot een continu proces van de interne kwaliteitszorg aan een instelling. Studentenparticipatie is een vorm van kwaliteitszorg maar kan dat slechts zijn als het zelf op een kwaliteitsvolle manier ondersteund is.

De evaluatie van het decreet is een succes in de zin dat 100% van de instellingen bereikt werden en dat de bevragingen in een goede sfeer verliepen. Toch waren er zaken voor verbetering vatbaar:

- VVS pleit voor een kwalitatief luik aan de enquête. De evaluatie was nu vooral kwantitatief gericht, diepte-interviews kunnen de juiste aanvulling bieden zodat ook opportuniteiten meer aan bod komen.
- De vragenlijst kon nog beter afgestemd zijn op de situatie van studentenvertegenwoordiging. VVS betrekken in het voorbereidend werk zou bepaalde problemen kunnen ondervangen. De enquête was nu op meerdere vlakken niet afgestemd op het doelpubliek waardoor een vertekend beeld kan ontstaan.

- Studentenparticipatie evalueren gaat veel verder dan de uitvoering van het decreet evalueren. Het is begrijpelijk dat de regeringscommissarissen zich vooral daar op toespitsen. VVS ziet het als de taak van de instellingen om een zelfevaluatie van het participatieproces op te nemen binnen hun interne kwaliteitszorg.

C. HET BELANG VAN STUDENTENPARTICIPATIE

Het Leuven Communiqué van de Europese ministers van onderwijs (Leuven/Louvain-la-Neuve Communiqué, 2009) verwoordt het nut van studentenparticipatie als volgt: *'The necessary ongoing reform of higher education systems and policies will continue to be firmly embedded in the European values of institutional autonomy, academic freedom and social equity and will require full participation of students and staff.'*

DE INSTELLING ZIEN ALS EEN DEMOCRATISCHE LEERGEMEENSCHAP.

Volgens een rapport van *Union of Colleges and Universities* uit het Verenigd Koninkrijk (UCU, 2010, HEFCE, 2009) vinden instellingen het belangrijk om te luisteren naar studenten maar zien ze studenten nog meer als klanten dan "partners in een leergemeenschap".

Studentenvertegenwoordiging betekent voor VVS dat de student een volwaardig partner is; partner in een leergemeenschap, waarbij de student zowel eigen competenties kan vergroten als bijdragen tot de werking en kwaliteit van de instelling of opleiding. Uiteraard hebben studenten verwachtingen tegenover hun instelling en opleiding, als studentenvertegenwoordiger willen ze ervoor zorgen dat die verwachtingen gehoord worden en de kwaliteit optimaal is. Dat gaat voorbij aan de student als 'gebruiker' die passief de diensten van een instelling ontvangt. We sluiten hier aan bij de opmerking van de VLOR dat studenten essentiële partners zijn van de instelling en niet eenzijdig te beschouwen zijn als 'gebruikers van een openbare dienst' (VLOR Advies, 2003).

Zoals ook in de evaluatie van de regeringscommissarissen aangehaald wordt, mogen studenten zelf nog meer overtuigd zijn van de kracht van hun inbreng. Ze hebben een belangrijke rol te spelen, ook in het bestuur van hun instelling. Ook de VLOR wees reeds op het belang van een volwaardige participatie van studenten en personeel, zij moeten mee beslissen en verantwoordelijk zijn voor wat er in hun instelling gebeurt (VLOR Advies, 2003).

STUDENTENVERTEGENWOORDIGERS ALS AMBASSADEURS VAN STUDENTENENGAGEMENT

Studentenparticipatie kadert in een breder geheel van studentenengagement. Studenten kunnen pas in een leergemeenschap deelnemen die de instellingen van het hoger onderwijs zijn, indien ze engagement opnemen om hieraan deel te nemen. Studentenvetegenwoordigers zijn ambassadeurs van het studentenengagement. Studentenengagement kadert in het geheel van studentgecentreerd leren en "participatie" in deze zin heeft een veel ruimere betekenis dan studentenparticipatie als studentenvetegenwoordiger alleen. Het heeft uitlopers in actief meewerken in de lessen, practica en hoorcolleges zodat studenten zich betrokken voelen bij de opleiding.

Studenten die zich geen klant voelen maar ook actief participeren, zullen ook bijdragen tot de leergemeenschap (als student-onderzoeker, als kritisch-participant, als lerende mens, als studentenvetegenwoordiger, ...). Dit staat ook ingeschreven in het beleid van vele instellingen in Vlaanderen. Daarom beveelt VVS aan om studentenengagement te verhogen in het algemeen door het beleid van de instelling hierop aan te passen. Om dit te bereiken stimuleert VVS de instellingen om studentenvetegenwoordigers als ambassadeurs te promoten van dit studentenengagement.

Dit past ook in een breder kader, gezien er de voorbije halve eeuw een sterke mentaliteitsverandering aan de gang is bij instellingen, beleidsmakers, de decreetgever en studenten naar meer inspraak en samenspraak volgens het model van de leergemeenschap. Dit is een tendens die ook op Europees niveau merkbaar is (ESU, 2010). We ijveren daarom voor een gelijke positie van studentenvetegenwoordigers in bestuursorganen en alle andere organen, als volwaardige partners, cfr. de evolutie zoals hier geschetst.

Studentenparticipatie is veel meer dan een decretale verplichting, het is een essentieel onderdeel van een instelling als democratische leergemeenschap. Zowel studenten als instellingen zijn gebaat bij een goed draaiend vertegenwoordigingssysteem waar studentenvetegenwoordigers ambassadeurs zijn van studentenengagement.

2. PARTICIPATIEMODELLEN

In dit deel bespreken we de participatiemodellen door eerst kort op te sommen wat de huidige bevoegdheden zijn van studentenvertegenwoordigers. Daarna evalueren we enkele deelaspecten van studentenparticipatie waarop steeds enkele aanbevelingen aansluiten. Tenslotte zoomen we in op een van de grotere tekortkomingen van het huidige decreet: het gebrek aan aandacht voor studentenparticipatie op lagere niveaus. VVS houdt een pleidooi voor een groeipad voor participatie dat onvermijdelijk aan de basis moet beginnen.

A. BEVOEGDHEDEN VAN STUDENTENPARTICIPATIE

Er zijn in Vlaanderen twee systemen voor studenteninspraak die decretaal vastgelegd zijn; medebestuur en medezeggenschap. In de praktijk bestaat er ook een mengvorm van beiden. We beschrijven ten eerste een decretale bepaling die voor alle modellen geldt en geven vervolgens beknopt de verschillende modellen weer.

ADVIESRECHT (ART II.56):

De studentenraad kan uit eigen beweging een schriftelijk advies uitbrengen over alle aangelegenheden die studenten aanbelangen. Het bestuur brengt na ontvangst van een advies een met redenen omklede schriftelijke reactie uit in de vorm van een voorstel.

I. MEDEZEGGENSCHAP

Bij medezeggenschap heeft de studentenraad geen stemgerechtigde studenten in het bestuur of de organen die de bevoegdheden hebben die het decreet voorschrijft. Wel heeft de studentenraad steeds het recht om aanwezig te zijn met één adviserende afgevaardigde en om alle vergaderdocumenten doorgestuurd te krijgen. Dit is uiteraard belangrijk om de inspraakmodellen van raadpleging en beraadslaging ten volle te kunnen gebruiken.

“Indien een bestuur dat bevoegd is om uitvoerbare beslissingen te nemen met betrekking tot de in artikel II.57 en/of II.59 bedoelde aangelegenheden, geen stemgerechtigde studenten omvat, heeft de studentenraad het recht om ten minste één lid met raadgevende stem af te vaardigen naar dit bestuur, desgevallend onder de voorwaarden bepaald in het in artikel II.65 bedoelde participatiereglement. De afgevaardigde van de studentenraad wordt uitgenodigd op de vergaderingen van het bestuur en wordt in het bezit gesteld van alle stukken.”

ALGEMEEN OVERLEG (ART II.47):

Jaarlijks moet er een algemeen overleg gebeuren tussen het bestuur van de instelling of associatie en de studentenraad volgens artikel II.47 van het participatiedecreet. Dit gebeurt enkel indien er geen stemgerechtigde studenten in het bestuur zetelen. Wat minstens besproken moet worden:

- Strategisch beleid:
 - de uitbreiding, inkrimping of beëindiging van de werkzaamheden van de associatie, de instelling, of een belangrijk onderdeel daarvan;
 - het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere instellingen of organisaties, het overdragen van bevoegdheden aan andere instellingen of organisaties, [...]
- De programmatie van opleidingen;
- Het algemeen onderwijskundig beleid, onderwijsvernieuwing en onderwijsverbetering;
- Het onderzoeksbeleid en de plannen om het beleid te verwezenlijken;
- Het internationaliseringsbeleid inzake onderwijs;
- Het beleid met betrekking tot de verdeling en de besteding van de middelen.

BERAADSLAGING (ART II.57):

Het bestuur beraadslagt met de studentenraad over de vastlegging van elk ontwerp van reglementaire bepaling inzake:

- Rechtspositieregeling van de student;
- Onderwijs- en examenreglement;
- Studiegelden (hoogte en de besteding)
- Studentenbegeleiding;
- Internationale studentenmobiliteit;
- De organisatie van het academiejaar, met inbegrip van de vakantie- en verlofregeling.

Een beraadslaging leidt tot een akkoord of niet-akkoord tussen het bestuur en de studentenraad of hun afgevaardigden. Een akkoord wordt uitgevoerd door het bestuur. In geval van niet-akkoord neemt het bestuur een eindbeslissing.

RAADPLEGING:

Het bestuur raadpleegt de studentenraad over elk ontwerp van reglementaire bepaling inzake:

- Het algemeen beleid inzake interne kwaliteitszorg;
- De gedragscode inzake taalregeling⁴;
- De regeling voor de evaluatie van de onderwijsactiviteiten van het academisch, respectievelijk het onderwijzend personeel.

De conclusies van de raadpleging worden neergelegd in een met redenen omkleed advies. Het bestuur kan slechts op gemotiveerde wijze afwijken van het advies van de studentenraad. Deze motivering wordt binnen een termijn van dertig kalenderdagen meegedeeld aan de studentenraad. De termijn gaat in de dag na deze waarop de betrokken reglementaire bepaling wordt aangenomen.

Naargelang de evolutie van het aankomende decreet dat studievoorzieningen regelt zullen ook de sociale zaken opgenomen moeten worden door de studentenvertegenwoordiging van de hogeschoolinstelling zelf. Voor universiteiten is dit al het geval.

“Art II.60 De studentenraad bij een universiteit wordt bijkomend geraadpleegd over elk ontwerp van reglementaire bepaling inzake sociale toelagen.”

II. MEDEBESTUUR MET STEMRECHT VOOR DE STUDENTEN

Bij medebestuur heeft een studentenraad stemrecht op instellingsniveau over minstens de dossiers die in het decreet worden vermeld. De meeste studentenraden hanteren dit systeem (18 instellingen). Het is belangrijk te nuanceren dat bij deze instellingen het medebestuur toch zeer divers wordt ingevuld. De grootste verschillen tussen instellingen liggen in de bestuursorganen waarin studenten mogen zetelen met stemrecht. Er zijn instellingen waar studenten louter medebestuur bezitten in het hoogste orgaan en waar er geen studenten zetelen op de lagere niveaus.

⁴ Bedoeld in artikel 91, § 5, van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

III. MEDEBESTUUR MET STEMRECHT ENKEL VOOR STUDENTGEBONDEN AANGELEGENHEDEN

Onder deze categorie vallen drie hogescholen. De facto hebben deze studenten enkel stemrecht over de topics in het decreet. Door de studentenvertegenwoordigers wordt dit systeem eerder als een medezeggenschapsstructuur gezien dan effectief medebestuur.

AANBEVELINGEN

Het verschil tussen de regels van het decreet en de praktijk is soms nog heel groot. Vandaar dat VVS enkele aanbevelingen formuleert die deels gelijklopen met de opmerkingen van de regeringscommissarissen:

- Het informatierecht moet nog explicieter in het decreet worden opgenomen. We delen de observatie van de regeringscommissarissen dat documenten van vergaderingen vanuit het instellingsbeleid vaak te laat worden doorgegeven waardoor een overleg om tot een standpuntbepaling te komen moeilijk wordt.
- Het decreet legt slechts een minimum vast voor bevoegdheden die onder specifieke inspraakmodellen vallen, uitbreidingen binnen een instelling zijn dus steeds mogelijk. Toch is het goed om bepaalde verantwoordelijkheden op te nemen in het decreet zelf om ze zo niet tussen de mazen van het net te laten glijpen. Daarom stelt VVS voor om ook 'infrastructuur en faciliteiten' expliciet te benoemen als bevoegdheid van de studentenraad. Onder infrastructuur vallen de gebouwen en hun beheer maar ook de toegangsuren tot de bibliotheek bijvoorbeeld.
- VVS wil graag onder de aandacht brengen dat er bij een toename van mobiliteit, samenwerkingsverbanden, gezamenlijke opleidingen of opleidingsonderdelen tussen instellingen, een aantal uitdagingen voor studentenparticipatie verschijnen. Het is belangrijk dat alle studenten gehoord worden. Om dit te bewerkstelligen vraagt VVS verder in de tekst een versterking van studentenparticipatie op de basisniveaus. Dit principe kan deze uitdagingen deels opvangen.
- Soms wordt gesuggereerd dat tweejarige mandaten een oplossing kunnen bieden voor de problemen omtrent continuïteit. VVS vindt echter dat de duur van mandaten bepaald moet worden door de studentenraad.

B. STUDENTENPARTICIPATIE VANUIT DE BASIS

HUIDIGE SITUATIE

Het decreet is vertrokken van inspraak op het centrale niveau van de instellingen. Het decreet regelt de inspraak in lagere organen als volgt in art. II.48:

§ 2. De studentenraad op het niveau van de instelling kan beslissen dat participatiecommissies worden opgericht op het niveau van onderdelen van de instelling. De samenstelling en de functioneringswijze van de participatiecommissies worden vastgelegd in het in artikel II.66 bedoelde participatiereglement.

Eigenlijk is het verwonderlijk dat het zwaartepunt voor participatie in het decreet volledig op instellingsniveau wordt gelegd. Vele instellingen hadden reeds een cultuur van studentenparticipatie op verschillende lagere niveaus. Deze organen behandelen thema's die zeer dicht bij de student staan; de aanwezigheid van studentenvertegenwoordigers is er dan ook noodzakelijk. Het percentage van studentenvertegenwoordigers in deze raden schommelt sterk maar bedraagt in de meeste gevallen tussen een vierde en een derde van de opleidingscommissie. Het is vaak vanuit dat niveau dat studentenvertegenwoordigers warm gemaakt worden om ook op een hoger niveau aan de slag te gaan en de studenten te vertegenwoordigen binnen de overkoepelende werkingen van de instelling zelf.

Deze realiteit is echter onderbelicht in het huidige participatiedecreet dat zich bijna volledig richt op de studentenraad en de studentenvertegenwoordigers die op instellingsniveau werken. Het al dan niet inrichten van participatiecommissies wordt overgelaten aan de studentenraad en lijkt in sommige instellingen absoluut geen prioriteit. Ook in de evaluatie van

de regeringscommissarissen vinden we terug dat de studentenraden de spil zijn van studentenparticipatie. Wat betreft informatiedoorstroming tussen het beleidsniveau en de opleidingen inderdaad het geval, toch kunnen we het belang van goed werkende lagere vormen van studentenparticipatie moeilijk onderschatten.

Waarover gaat het juist? In vele instellingen zijn voor deze raden vele verschillende namen en beslissingsniveaus; opleidingscommissies, opleidingsraden, vakraden, departementale raad, faculteitsraad, ... We definiëren deze organen via hun bevoegdheden zodat er geen verwarring ontstaat door de benaming.

Het gaat om alle organen waar men zich buigt over volgende bevoegdheden:

- programmaveranderingen en -hervormingen;
- inhoud van de opleiding;
- inhoud van de delen van de opleiding;
- het uitwerken van leertrajecten;
- het uitwerken van de leerresultaten;
- kwaliteit van de opleiding;
- kwaliteit van opleidingsonderdelen;
- vaststellen en toewijzen van studiebelasting en ECTS-eenheden;
- communicatie tussen opleiding, studenten en toekomstige studenten;
- infrastructuur en faciliteiten zoals bibliotheken, leslokalen,...
- ...

KIJKEN OVER DE GRENZEN

In Nederland wordt participatie in deze organen ook ingeschreven in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. In Frankrijk wordt naast participatie op instellingsniveau en nationaal niveau ook participatie op opleidingsniveau geregeld in de Code de l'Education. In Denemarken bestaan de opleidingscommissies uit maar liefst 50% studentenvertegenwoordigers.

AANBEVELINGEN

Voor studentenvertegenwoordigers zijn de basisorganen het niveau bij uitstek waar zij concrete en onmiddellijk implementeerbare kwaliteitsverbetering aanbrengen. Dit basisniveau van studentenparticipatie is nergens duidelijk decretaal beschreven buiten de bepaling dat deze zaken vrijblijvend afgesproken worden tussen de studentenraad en het bestuur van de instelling. Studenten moeten aan de basis van een beslissingsproces betrokken worden, op die manier is hun input het meest waardevol, laagdrempelig en zeer sterk.

Als onderdeel van een groeipad voor studentenparticipatie moet extra aandacht komen voor deze bestuursorganen. VVS vraagt daarom om participatie in de verschillende bestuursorganen decretaal te verankeren. Naar analogie van de percentages en inpassing in het buitenland (ResearchNed, 2010, Ministerie OCW, 2010) en wat nu al de norm is in vele Vlaamse instellingen stelt VVS voor om decretaal minimaal een derde van deze opleidingscommissies te laten bestaan uit studenten. Uiteraard mag dit in geen geval een terugval te betekenen; de organen waar nu reeds meer studenten zetelen moeten minimum voor een standstill kiezen.

C. MEDEBESTUUR EN MEDEZEGGENSCHAP GEËVALUEERD

AANPASSING VOOR HET MEDEBESTUURSMODEL

Het regeringscommissariaat doet de aanbeveling om art. II.54 uit het decreet te laten schrappen. Art. II.54 stelt het volgende: *“De bevoegdheden en prerogatieven bedoeld in onderafdeling 4 en onderafdeling 5 worden niet uitgeoefend ten aanzien van het bestuur waarvan ten minste 10 % van de leden bestaat uit stemgerechtigde studenten.”*

Het artikel regelt dus twee zaken:

- Het zorgt ervoor dat instellingen met medebestuur de prerogatieven niet moeten uitoefenen.
- Het definieert het percentage (10%) in het bestuur bij medebestuurmodel.

Het schrappen van het eerste deel van dit artikel zou er voor zorgen dat er bij instellingen met medebestuur teruggevallen kan worden op raadpleging en beraadslaging, twee inspraakmethodieken die oorspronkelijk voor instellingen met medezeggenschap voorzien zijn in het decreet. VVS kan zich daar in vinden. Ook bij instellingen waar er een rechtstreekse verkiezing is van de bestuursleden kan het zinvol zijn om op die manier de informatiedoorstroom te garanderen. Het zorgt dus inherent voor een versterking van de informeringsplicht die ook in het decreet naar voor wordt geschoven.

Het opheffen van dit artikel mag wel niet belemmerend werken. Aan instellingen waar de studentenraad een consequente toepassing van de raadpleging- en beraadslagingprocedures niet nodig acht, moet het mogelijk zijn om flexibel om te gaan met de decretale bepaling. VVS raadt aan dat dergelijke afspraken op genomen worden in het participatiereglement dat de studentenraad samen met de instelling opstelt.

Het aanpassen van art. II.54 zoals voorgesteld door de regeringscommissarissen mits inachtnaam van onze hierboven beschreven nuanceringen.

MEDEBESTUUR VOOROP

In het decreet wordt ten eerste een algemene bespreking verplicht gemaakt voor elke instelling (art. II.47) en zijn er twee mogelijke inspraakmodellen voorzien voor de studentenraad in haar instelling (art. II.53 - art. II.62). Uit de evaluatie blijkt voor het medezeggenschapsmodel het volgende:

- In rapport van de regeringscommissarissen 2005-2006 zijn er 14 hogescholen met medebestuur en 8 voor medezeggenschap. Twee hogescholen met medebestuur geven aan problemen het decretale kiesquorum te hebben (Plantijn, Katho). Meestal zijn studenten bij medebestuur tevreden over inspraak. In 2009-2010 hanteren zeven hogescholen medezeggenschap en drie hogescholen het medebestuur met minimale invulling.
- Sommige studentenraden kiezen bewust voor medezeggenschap (W&K, KHK, GroepT, KdG, KHLim). Ze geven daar de voorkeur aan omdat ze de indruk hebben dat ze minder slagkracht zouden hebben in het geval van medebestuur. Er heerst een groter onafhankelijkheidsgevoel en er worden minder verantwoordelijkheden opgelegd met medezeggenschap volgens hen. Studentenvertegenwoordigers worden vaak geconfronteerd met een tekort aan vrijwilligers, soms ervaren studentenraden dit minder bij medezeggenschap. Ook in de evaluatie van het regeringscommissariaat worden deze argumenten aangehaald, alsook in de tussentijdse evaluatie van 2006-2007. VVS vindt deze argumenten valabel binnen de context van deze instellingen.

AANBEVELINGEN

VVS beveelt aan om medebestuur als standaard in te schrijven in het decreet, tenminste voor de bepalingen en bevoegdheden die in het decreet staan beschreven. De studentenraad kan ervoor kiezen hiervan af te wijken. De belangrijkste argumenten zijn:

- Er is een betere informatiedoorstroom bij medebestuur. Studenten worden gezien als partner een volwaardig partner in het beleidsproces.

- Er is een gedeelde verantwoordelijkheid en dat zorgt voor een aanwakking van het verantwoordelijkheidsgevoel.
- Er zijn echter studentenraden die bewust kiezen voor medezeggenschap. Studentenraden die dit willen, zouden het recht op medebestuur kunnen afstaan indien ze dit wensen. Op deze manier ligt de keuze bij de studentenraad en hebben zij een decretale hefboom om naar medebestuur over te schakelen indien ze nu niet tevreden zijn in het medezeggenschapsmodel. Ook al geeft de evaluatie van het regeringscommissariaat aan dat de keuze voor het participatiemodel een vrije keuze betreft, toch is het vragen van een medebestuurmodel voor vele studentenvertegenwoordigers een grote drempel. Het zou beter zijn dat medebestuur voor de studentenraden een evidentie is, tenzij ze zelf vraagt om het medezeggenschapsmodel.
- Bij instellingen waar het medezeggenschapsmodel in werking is, heerst in vele gevallen een minder goede participatiecultuur.
- Het opleggen van medebestuur is voor VVS geen buitensporige en onevenredige inmenging en zeker niet gelijk aan het beperken van de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Het vragen van deze regeling beoogt ook enkel en alleen de bescherming van de rechten van de studenten.

VERKIEZINGEN

VVS deelt de opmerking van het regeringscommissariaat dat we ons moeten buigen over de problematiek van beperkingen omtrent verkiesbaarheid en stemrecht. We gaan er vanuit dat deze beperkingen nu vastgelegd worden in het belang van democratische representativiteit. Zo spreekt het bijvoorbeeld voor zich dat een student met een examencontract andere rechten heeft dan een diplomastudent. Het is dan ook vaak een moeilijke discussie om te bepalen of studenten van een bepaalde categorie (zoals studenten met een examencontract) inspraak hebben over de rechten van studenten van een andere categorie (bijvoorbeeld diplomacontract).

Het principe van “democratische representativiteit” kan ingeschreven worden in het decreet, met als basisprincipe dat alle studenten verkiesbaar zijn en stemrecht hebben. VVS pleit echter voor een soepel beleid en gaat er vanuit dat studentenraden hier autonoom en mits motivering zelf over moeten kunnen beslissen in hun kiesreglement.

AANDEEL STUDENTENVERTEGENWOORDIGERS OP DE RAAD VAN BESTUUR

Het participatiedecreet vermeldt bij de evaluatie in artikel II.93 het volgende:

“§ 2. De Vlaamse regering kan op grond van de voorgelegde evaluatie, in het geval deze een globale kwantitatieve en kwalitatieve toename van de studentenparticipatie vaststelt, de percentages bedoeld in artikel II.51, § 2 en II.54 gezamenlijk, en in evenredigheid met de vastgestelde toename, verhogen tot eenzelfde percentage, dat ten hoogste gelijk is aan 30 %.

In geval van verhoging van het in artikel II.54 bedoelde percentage, kan het aantal studenten in de besturen waarvan de samenstelling bij decreet wordt geregeld, worden uitgebreid met het aantal studenten dat nodig is om het verhoogde percentage te bereiken.” (eigen aanduiding)

Een logische opvolging van dit artikel zou zijn dat het percentage van studentenvertegenwoordigers op bestuursvergaderingen van hun instelling effectief omhoog getrokken wordt, zeker als bij vergelijking met andere Europese landen blijkt dat Vlaanderen aan de staart bengelt.

Meer dan 50% van de instellingen in de bevraging die door de stuurgroep Higher Education and Research van de Europese Raad (Persson, 2003) werd georganiseerd, geeft aan dat het percentage studenten in de beheersorganen van de instellingen tussen 11% en 20% ligt. Meer dan 90% van die studenten hebben stemrecht op die vergaderingen. De meerderheid van de bevroegde instellingen geeft ook aan dat de studenten stemrecht hebben op alle thema's van de instelling.

Ook uit een recentere bevraging voor de publicatie 'Bologna at the Finish Line' van European Students' Union (ESU, 2010) blijken een aantal interessante cijfers: de meeste Europese hogeronderwijsinstellingen maken studenten tussen 15% en 20% van de raad van bestuur uit. Vele landen in Europa spreken echter over wettelijke kaders voor alle niveaus van de instellingen. Het verhogen van studentenparticipatie wordt ook beschouwd als een *key element* in het Bolognaproces. Bijna alle ministeriële communiqués sinds Praag hebben het belang van studentenparticipatie expliciet vermeld. Enkele interessante cijfers uit dit rapport:

- In Frankrijk: 15-20% (3 tot 5 van 20 tot 31 zetels), gemiddeld 16%;
- In Denemarken: 50% in opleidingscommissies; op faculteitsniveau is dit 25 tot 30%; op instellingsniveau is dit 18 tot 22% (2 zetels van 9 tot 11 zetels)
- In Litouwen: 1 van de 9 tot 11 zetels op instellingsniveau;
- In Roemenia: 25% studentenparticipatie gegarandeerd op alle niveaus;
- In Oostenrijk: studentenparticipatie op alle niveaus;
- In Zweden: studentenparticipatie op alle niveaus en rond de 25%;
- In Polen: 20% studentenparticipatie op instellingsniveau.

In bijna alle andere Europese landen scoren dus beter op gebied van aandeel studentenvertegenwoordigers in beleidsorganen dan Vlaanderen. Ook Wallonië heeft een decretaal voorgeschreven aandeel van 20%. Vele landen geven aan dat de participatiepercentages op de lagere niveaus nog hoger zijn dan de percentages op instellingsniveau.

Toch wil VVS niet zomaar een verhoging eisen. Voor ons is een werkelijke versteviging van de participatiecultuur zeer belangrijk en een optrekking van het aandeel studentenvertegenwoordigers in de raad van bestuur zal dat niet zomaar bewerkstelligen. Na veel overleg tussen studentenvertegenwoordigers willen we de volgende genuanceerde aanbeveling doen.

AANBEVELINGEN

VVS vindt dat er een kwantitatieve en kwalitatieve stijging is in studentenparticipatie (zoals bedoeld in artikel II.93 van het participatiedecreet). Het is echter de mening van de studentenraden dat in de eerste plaats extra aandacht moet gaan naar studentenparticipatie vanuit de basis. Daarom vraagt VVS om inspraak in de basisorganen zeer sterk in te schrijven in het decreet en om hier ook een sterke inspraak te voorzien (30% studenten in deze organen). VVS is er van overtuigd dat dit de essentiële stap is in het verhogen van studentenparticipatie op alle niveaus.

D. EEN DECRETAAL GROEIPAD VOOR STUDENTENPARTICIPATIE

Momenteel wordt studentenparticipatie vrij onnatuurlijk geregeld. De aanbevelingen in vorige paragrafen zullen helpen bij het versterken van de participatie. Om deze aanbevelingen uit te voeren, stelt VVS een groeipad voor

AANBEVELINGEN

VVS stelt een groeiplan over vijf jaar voor dat gericht is op de versteviging en uitbreiding van de Vlaamse studentenvertegenwoordiging.

- In de eerste plaats vragen we een versterking van de basisniveaus, met decretaal verankerde inspraak (één derde studenten in deze organen) voor de bevoegdheden beschreven in de tekst.
- Wanneer deze basisniveaus voldoende functioneren, kan bekeken worden hoe dat zijn reflectie heeft op de studentenparticipatie op instellingsniveau, eventueel met positieve gevolgen voor de inspraak daar.

Niets belet natuurlijk om individuele studentenraden al op basis van het decreet een versterking binnen hun instelling te vragen. Momenteel is de vraag naar een groeipad met goede begeleiding de beste manier om studentenvertegenwoordiging in het algemeen vooruit te helpen. Het groeipad wordt dan wel concreet uitgewerkt op instellingsniveau, ook op Vlaams niveau is er een rol voor beleidsmakers door studentenparticipatie vanuit de basis op te nemen in het decreet.

3. BELEMMERENDE FACTOREN VOOR STUDENTENPARTICIPATIE

DE STEM VAN DE ACHTERBAN

Ondanks de decretale kaders en het bestaan van studentenparticipatie, draait het niet overal goed. Zelfs bij de studentenraden die al jarenlang een echte participatiecultuur hebben, zijn een aantal hardnekkige problemen die de participatie belemmeren. VVS voerde een eigen bevraging van studentencoaches en studentenvertegenwoordigers uit. Daarnaast verzamelden we vanuit onze nauwe contacten met studentenvertegenwoordigers bedenkingen en verzuchtingen. Deels overlappen onze bevindingen met wat uit de evaluatie van de regeringscommissarissen naar voor komt.

Let wel, niet elk probleem komt voor in elke instelling en studentenvertegenwoordigers zien ook vele verschillende oplossingen mogelijk. Het is niet mogelijk om hier echt in detail alles uit te werken maar we hopen met dit overzicht een beeld te geven aan beleidsmakers die verder van de studentenparticipatie afstaan. VVS zal begin 2011 zelf een initiatief opzetten om studentencoaches en begeleiders zich samen te laten buigen op de verschillende aanpakken die nu gehanteerd worden aan Vlaamse Hogeronderwijsinstellingen.

In dit deel willen dus de inventaris maken van onze bevindingen: we geven eerst een gebald overzicht om daarna wat dieper in te gaan op enkele punten.

BELEMMERENDE FACTOREN

We brachten de belemmerende factoren die studentenvertegenwoordigers ervaren, onder in vier categorieën. VVS wijst er op dat achterliggend aan vele van deze bekommernissen de rol van de instelling en haar kracht om een gunstig participatieklimaat te creëren niet onderschat kan worden.

Gebrek aan begeleiding van studentenparticipatie

- Gebrek aan begeleiding tout court (studentenvertegenwoordigers blijven nog altijd lerende mensen)
- Onvoldoende informering over welke dossiers actueel zijn
- Gebrek aan continuïteit
- Gebrek aan kennis van vergadertechnieken en werktechnieken

Problemen met motivatie en redenen om te participeren

- Gebrek aan aandacht en appreciatie vanuit het bestuur en medestudenten; Imago problemen
- Gebrek aan invloed
- Legitimiteit van de studentenraad
- De spanning tussen de rol als 'consument' en de rol als medebestuurder, op alle niveaus.
- Overkoepelende studentenraden: nog moeilijker om studentenvertegenwoordigers te motiveren.
- De grootste instapdrempel ligt in de stap van student naar studentenvertegenwoordiger
- Gemotiveerd blijven

Gebrek aan faciliteiten voor de studentenvertegenwoordiger

- Er is een verschil tussen theorie en praktijk in het gebruik van de faciliteiten.
- Studentenvertegenwoordigers zijn onbekend met faciliteiten of de faciliteiten worden niet voldoende beschreven.
- Financiële problemen
- Studentenvertegenwoordigers krijgen niet voldoende faciliteiten en ondersteuning
- Studenten in associaties of koepelverenigingen
- Functiebeperking of doelgroepen

Roostertechnische beperkingen

- Geen tijd
- Gebondenheid aan verplichte studieprogramma
- Verplichte aanwezigheid
- Wel lessen mogen missen maar niet kunnen door de vaardigheden/inhoudelijke achterstand
- Een driejarige opleiding met veel stages geeft minder ruimte om ook aan studentenparticipatie te doen

A. BEGELEIDING VAN STUDENTENPARTICIPATIE

Studentenraden vinden dat ondersteuning van studentenparticipatie een acuut probleem blijft. Te vaak wordt er vanuit gegaan dat studentenvertegenwoordigers automatisch alle capaciteiten en competenties hebben die ze nodig hebben om hun mandaat uit te oefenen. Vormingen, workshops en tools kunnen hierbij helpen. In sommige gevallen zorgt de studentenraad hier zelf voor, in sommige andere gevallen gebeurt dit via de begeleider van studentenparticipatie (studentencoach).

De nuance die het regeringscommissariaat geeft bij de concrete ondersteuning van de studentenraden klopt zeker. Er zijn enorme verschillen tussen de (verworven) ondersteuning die de verschillende studentenraden krijgen. De vraag van een instelling naar kwaliteitsvolle studentenvertegenwoordigers met degelijke dossierkennis is terecht, maar het is belangrijk te beseffen dat daardoor begeleiding noodzakelijk is om dat te kunnen verwezenlijken. Dit vraagt een zekere investering van de instellingen maar er is een grote 'return on investment', gezien het nut van studentenparticipatie.

DOSSIERKENNIS

Enkele studies tonen aan dat volgens het personeel dossierkennis een onmisbare eigenschap is voor studentenvertegenwoordigers, ook voor opleidingsraden (Demarsin, 2010; OCW, 2010b). Dossierkennis is het eerste wapen bij het bereiken van je punt als studentenvertegenwoordiger. Die kennis is geen *sine qua non* (studentenvertegenwoordigers absorberen snel kennis) maar zonder kennis is een studentenvertegenwoordiger eerder waarnemer dan deelnemer en valt het principe achter “participatie” in duigen en wordt zo'n vergadering louter een informatieorgaan (wat niet dé taak is van een studentenraad).

Daarbij komt dat de structuur van studentenvertegenwoordiging steeds complexer wordt. Dit zorgt voor een extra drempel. De komst van het integratiedecreet wordt door velen aanzien als een groot probleem voor de participatie.

GEBREK AAN CONTINUITEIT

Voor kleinere studentenraden is het vaak moeilijk om een vlotte inwerking te voorzien voor instromende studentenvertegenwoordigers. Een studentencoach kan daar een heel belangrijke rol in spelen. Ook de mogelijkheid om een goed archief aan te leggen is noodzakelijk. De juiste timing van de verkiezingen is een niet te onderschatten factor voor het slagen van de informatieoverdracht. Nu is er nog een groot aandeel van instellingen waar de verkiezing voor de studentenraad in het eerste semester valt waardoor sommige studentenraden maar goed en wel op gestart zijn tegen december.

INVESTEREN IN COMPETENTIEONTWIKKELING

Ondersteuning van studentenraad mag niet beperkt blijven tot het geven van een lokaal en werkingsbudget. Dé grote moeilijkheden voor studentenvertegenwoordigers zijn de kennisberg waarop ze stuiten, het acute gebrek aan tijd, de positie van studentenvertegenwoordigers ten opzichte van hun docenten en lectoren (hiërarchisch statusverschil), een imago probleem voor studentenvertegenwoordigers, enzovoort. Vaak is het waardevoller om te investeren in de kennis- en competentieontwikkeling van de studentenvertegenwoordigers, met speciale aandacht voor instromers. Dat (en de manieren waarop dit bereikt kan worden in samenwerking met de instelling) zou het punt van debat moeten zijn wanneer er wordt gesproken over het verhogen van de participatie.

BEGELEIDERS VAN STUDENTENPARTICIPATIE

In vele hogescholen wordt een participatiecoach aangesteld. Deze persoon heeft in de praktijk zeer uiteenlopende namen en functies. VVS raadt aan om een begeleider van studentenparticipatie (0,5 tot 1 vte) aan te stellen in elke instelling. Deze persoon zou best een substantieel deel van zijn/haar opdracht spenderen aan het begeleiden van studentenparticipatie en dit niet zomaar opnemen naast een reeds overvolle opdracht. VVS beveelt aan dat studenten betrokken worden in de procedure rond het statuut, de aanwerving van en invulling van het takenpakket van de begeleiders van studentenparticipatie. Dat is nu grotendeels nog niet het geval. VVS spreekt zich niet uit over het takenpakket van deze studentencoach, daar de situaties sterk verschillen tussen instellingen. We vragen dat *good practices* omtrent de invulling van functieprofielen en aansturing van de begeleiders van studentenparticipatie door de instellingen gedeeld worden.

Bij de universiteiten en hogescholen met een sterke participatiecultuur merken we dat eerder dan een studentencoach, een stafmedewerker een geapprecieerde vorm van ondersteuning is. Het is een andere invulling van ondersteuning maar wel eenzelfde soort investering van de instelling. VVS maakt zelf geen keuze tussen een van de twee opties

VVS raadt aan om in te zetten op vorming en begeleiding van studentenvertegenwoordiging. Dit gebeurt best op alle niveaus en vraagt een investering van de instellingen. VVS vraagt om dit duidelijker in te schrijven in het decreet.

B. PROBLEMEN MET MOTIVATIE EN REDENEN OM TE PARTICIPEREN

STUDENTENPARTICIPATIE ALS FEEDBACKLOOP

Een studentenraad heeft als achterban zijn gehele studentenpopulatie. Zij rekruteert uit deze achterban, de studentenpool. Er is vaak een sterke *feedbackloop* tussen de studentenpool, de studentenraad en de perceptie van studentenraad door studenten.

- Dat kan een negatieve feedbackloop zijn: Er zijn weinig studenten geïnteresseerd en daarom krijgt een studentenraad niet voldoende studentenvertegenwoordigers. De studentenraad draait om deze reden niet goed, kan haar taken niet ten volle en krijgt daardoor een minder imago bij de studenten. Een slecht imago zorgt voor verdere desinteresse bij de gewone studentenpopulatie. Dit alles heeft een zichzelf versterkend negatief effect. Deze feedbackloop zorgt voor een negatieve spiraal waar het voor een studentenraad zeer moeilijk is om uit te geraken.
- Er kan evengoed een positieve feedbackloop zijn, de omgekeerde weg, zodat er na verloop van tijd een zichzelf onderhoudend systeem ontstaat van gemotiveerde studentenvertegenwoordigers.
- Spijtig genoeg zijn veel studentenraden onderhevig aan de negatieve feedbackloop

De instelling zou daarom verantwoordelijkheid moeten opnemen indien er zich een zware negatieve feedbackloop voordoet. Dit kan door verregaande ondersteuning te geven, vooral op het niveau van het wegwerken van de eerder vernoemde belemmeringen. Dit gebeurt best vooral op het gebied van het oplossen van problemen bij motivatie en door een begeleiding van studentenparticipatie (door middel van vorming, motivatiecampagne, reclamecampagne, imago van studentenraad opkrikken, ...).

INVLOED OP HET BELEID

Studentenraden in Europa hebben vooral invloed op de sociale materie en educatieve en pedagogische aspecten die aan de opleiding gebonden zijn (Persson, 2003). Een groot aantal ESU-leden geeft aan dat studentenvertegenwoordigers geen of slechts weinig invloed hebben op financiële dossiers, administratieve dossiers en het personeelbeleid. Vlaamse studentenvertegenwoordigers kunnen zich er in vinden dat hun inspraak wat betreft personeelsbeleid minimaal is.

Hoe hoger het niveau, hoe meer er geluisterd wordt, hoe lager het niveau, hoe minder aanvaard de studentenstem is. Dit blijkt ook uit internationale vergelijking (ESU, 2009, 2010; Persson, 2003). De meest logische verklaring ligt in het effect van doorstroming van studentenvertegenwoordigers. Dit betekent dat studentenvertegenwoordigers in de hogere organen meer ervaring en dossierkennis hebben dan de nieuwe instromende studentenvertegenwoordigers op het niveau van de opleidingen of departementen.

Toch blijkt studentenparticipatie in de opleidingscommissies vaak zeer goed te werken. In vele visitatierapporten wordt ook de appreciatie uitgedrukt van het visitatiepanel over de studentenparticipatie in deze opleidingscommissies.

LEGITIMITEIT VAN DE STUDENTENRAAD EN DE STUDENTENVERTEGENWOORDIGER

In Vlaanderen bestaan er verschillende systemen voor het verkiezen van studentenvertegenwoordigers. Bij de meeste instellingen worden studenten op een getrapte wijze verkozen. Er zijn echter ook een aantal instellingen waarbij studentenvertegenwoordigers rechtstreeks worden verkozen voor alle of een deel van de organen. Dit verschil tussen rechtstreeks en getrapte verkozen leidt soms tot spanningen. Het decreet vermeldt dat de studentenraad informatieplicht heeft ten opzichte van de achterban, en ook rechtstreeks verkozen studentenvertegenwoordigers hebben die plicht. Het aanpassen van art. II.54 zoals voorgesteld door de regeringscommissarissen kan daartoe helpen.

Een ander belangrijk punt bij de bespreking van de verkiezingen van studentenvertegenwoordigers is de 10% opkomst regel. VVS apprecieert dat de instellingen veel belang hechten aan studentenparticipatie ook zonder de vereiste 10% opkomst. De bijdrage van studentenvertegenwoordigers is uiteraard in die gevallen ook bijzonder waardevol. Toch ijvert VVS er voor om in plaats van de verkiezingsdrempel van 10% te versoepelen, sterker in te zetten op verkiezingsdeelname. De verkiezingen worden gefaciliteerd door de instellingen en er is zeker een groeimarge mogelijk voor een groot deel van de instellingen waar het nu niet goed loopt. De uitwisseling van *good practices* omtrent het

organiseren van verkiezingen kan heel waardevol zijn. VVS neemt zich voor op dit thema verder op te nemen binnen haar eigen werking met studenten en naar instellingen en hun studentencoaches.

In sommige instellingen vinden geen verkiezingen plaats indien er niet voldoende kandidaten zijn voor de te verkiezen mandaten. VVS hamert op het belang van verkiezingen, ook in dat geval, om net uit de negatieve feedbackloop te geraken en voldoende momenten in te bouwen waar studenten bereikt moeten worden en info krijgen over hun inspraakmechanismen.

GEBREK AAN PARTICIPATIECULTUUR

Er is een groot verschil in traditie van studentenparticipatie. In het algemeen hebben enkele universiteiten in Vlaanderen een lange geschiedenis van studentenparticipatie, terwijl dit niet zo is bij de meeste hogescholen. Dat is een achterstand die moet ingehaald worden. VVS pleit dan ook voor een grotere participatiecultuur, met speciale aandacht aan de hogescholen waar de studentenparticipatie kwantitatief en kwalitatief minder is.

De grote belemmering voor de in- en doorstroom van studentenvertegenwoordigers is het gebrek aan participatiecultuur in sommige instellingen. De Europese studentenkoepel ESU geeft dit ook aan: "There is an important difference between formal involvement of students and true influence and equal participation." (ESU, 2007). Dit moet dringend aangepakt worden en is het sleutelement in het verhogen van studentenparticipatie. "The lack of financial and human resources of student unions and representatives needs to be solved." (ESU, Bologna with Student Eyes, 2007).. Nochtans gaat het om meer dan enkel geld: "Participatie is meer dan geld van de administratie, meer dan tijd van docenten en meer dan direct resultaat van studenten. Het vraagt een cultuurverandering" (Fletcher, 2005). Eenzelfde conclusie kwam ook voort uit de evaluatie van participatie in ons secundair onderwijs. (Van Petegem, Participatie geëvalueerd, 2010).

Een voorbeeld van een belangrijk element van de heersende participatiecultuur is de appreciatie die docenten al dan niet aan de dag leggen voor de studentenvertegenwoordigers. Er is vaak een groot onbegrip bij docenten wanneer studentenvertegenwoordigers rechmatig afwezig zijn omwille van hun mandaat. Dit onbegrip stijgt naarmate studentenvertegenwoordigers in organen zitten die verder weg staan van hun opleiding. Anderzijds is het onbegrip ook groter naarmate het gaat over activiteiten die nodig zijn voor de werking van de studentenraad of voor het voorbereiden van vergaderingen, en niet strikt over de vergaderingen zelf. Appreciatie en erkenning is cruciaal in het ontwikkelen van een participatiecultuur en daaraan moet gewerkt worden door de instelling en de studenten.

Op de participatieladder van Unicef (Hart R, 1992) kan elke studentenvertegenwoordiger zich op een van de trappen situeren. Hart beschrijft 8 vormen van jongerenparticipatie. Dat gaat van 'manipulatie van jongeren' tot 'jongeren en volwassenen delen het nemen van beslissingen'. De eerste niveaus zijn eigenlijk vormen van 'non-participatie'. Zeer weinige studentenraden identificeren zich spijtig genoeg met de drie hoogste niveaus waar 'jongeren zelf actie ondernemen' of op z'n minst 'door volwassenen gestimuleerd worden om deel te nemen aan het beslissingsproces'. Zelfs lang niet elke studentenvertegenwoordiger identificeert zich met het vijfde niveau; 'jongeren die geconsulteerd en geïnformeerd worden'. Dit niveau zou nochtans het minimale participatieniveau moeten zijn volgens VVS.

Langs de kant van de studenten is er ook werk aan winkel. In de oude VVS-standpunten werd al gezegd dat er een zekere desinteresse is bij studenten. Er werd op gehamerd dat een cultuur van participatie moet gekweekt worden. Daarnaast werd ook vermeld dat er blijkbaar instellingen zijn waar deze cultuur wel aanwezig is en anderen waar dit niet werkt. VVS merkt op dat de participatiecultuur sinds die oude standpunten nog niet al te veel veranderd is.

Er is op dat gebied zeker een belangrijke rol weggelegd voor het secundair onderwijs. Onlangs nog gaf minister Smet⁵ aan dat er een "opzichtig gebrek is aan politieke betrokkenheid" bij uitstromende leerlingen uit het secundair onderwijs. Leerlingen in het secundair onderwijs scoren slecht voor democratische attitudes. Het secundair onderwijs zou hier mee een rol in moeten spelen; de studenten stromen immers het hoger onderwijs binnen met een bepaalde leercultuur.

THE EXETER APPROACH

De Exeteraanpak is een kader voor studentenparticipatie van de Quality Assurance Agency for Higher Education (Kay, 2010). Studenten krijgen daarin vier belangrijke taken toegewezen:

⁵ <http://www.pascalsmet.be/article/vlaams-onderwijs-scoort-slecht-in-aanleren-democra/question/>

- Studenten als evalueerders;
- Studenten als participanten;
- Studenten als partners en experten;
- Studenten als ambassadeurs van verandering.

Studentenparticipatie kan echter alleen werken indien aan alle vier taken wordt voldaan. Pas dan houdt het systeem zichzelf in gang en kan studentenparticipatie iets bijdragen tot de het verhogen van kwaliteit en democratische inspraak in een instelling. Indien instellingen willen werken aan een cultuurverandering zal dit zich dus moeten manifesteren op die vier dimensies van studentenparticipatie om tot een echt duurzame verschuiving te kunnen komen.

DE KOEPELORGANISATIES

Overkoepelende studentenraden worden door de lokale studentenraden vaak als een “ver van mijn bed”-show beschouwd en af en toe wordt hen verweten dat zij niet tegemoet te komen aan de werkelijke noden van de lokale studentenraden. Zeker voor niveaus boven het instellingsniveau (associatiestudentenraden, de Vlaamse Vereniging van Studenten etc.) is het moeilijk om deze studenten te betrekken.

Langs de andere kant is het ook duidelijk dat eenmaal een student de smaak te pakken heeft als studentenvertegenwoordiger, een snelle en goede doorstroom ontstaat. Het is voornamelijk de initiële instroom die als problematisch ervaren wordt.

AANBEVELING

VVS vraagt dat instellingen werk maken van het implementeren van een participatiecultuur in de instelling, op alle niveaus van de instelling. Studentenparticipatie werkt slechts indien het volwaardig wordt uitgevoerd. We vragen dat ook de instellingen sterk geresponsabiliseerd worden rond deze problemen.

C. GEBREK AAN FACILITEITEN VOOR DE STUDENTENVERTEGENWOORDIGER

DISCREPANTIE THEORIE/PRAKTIJK

In de evaluatie wordt geregeld verwezen naar het feit dat de participatie bepalingen niet in elke instelling hernomen of verder gespecificeerd worden. Soms is er inderdaad geen participatiereglement vastgelegd en wordt dat door de studenten net als een rijkdom ervaren. Bij sommige instellingen zijn er dan weer andere wettelijke kaders die de bepalingen uit het participatiedecreet al voldoende invullen. Maar voor de meeste instellingen zou een goed participatiereglement de werking effectief vergemakkelijken omdat bepaalde afspraken en faciliteiten dan op papier staan. Ook in verband met de wenselijkheid van een uitgeschreven geschillenprocedure kan VVS de regeringscommissarissen bijtreden.

Er zijn ook tal van kleine aandachtspunten die een belangrijke vergemakkelijking van de taak van studentenvertegenwoordigers kunnen betekenen. Zo halen de regeringscommissarissen in de evaluatie het voorbeeld aan van de student die in de raad van bestuur zetelt en slechts enkele dagen op voorhand de documenten voor een volgende vergadering verkrijgt. Het vraagt een zware investering om dan niet alleen alles goed voorbereid te krijgen maar ook de achterban te consulteren om een zo gedragen mogelijk standpunt te verdedigen.

STATUUT VAN DE STUDENTENVERTEGENWOORDIGER

In sommige instellingen bestaat er een speciaal statuut voor de studentenvertegenwoordiger. Wat het precies inhoudt hangt af van instelling tot instelling; zo zijn er die het statuut niet enkel toekennen aan de leden van de studentenraad maar ook aan studentenvertegenwoordigers op andere niveaus. We sommen, om aanschouwelijk te maken wat het statuut kan zijn, volgende zaken op die we nu sporadisch bij instellingen terugvinden onder het statuut van een studentenvertegenwoordiger:

- **Onderwijsactiviteiten missen** of flexibel inplannen. Dit is decretaal bepaald, elke studentenvertegenwoordiger kan hier dus in principe gebruik van maken.
- **Afwijken van verplichte aanwezigheid** voor bepaalde opleidingsonderdelen: dit is decretaal bepaald
- **Examens flexibel** kunnen inplannen: ook dit is decretaal bepaald, dus ook hier geldt het vorige.

- **Geen tuchtsanctie** kunnen krijgen/rechtsbescherming: Dit is decretaal bepaald voor de studentenvertegenwoordigers van de hogescholen, zij hebben hier door het hogescholendecreet recht op. Voor de universiteitsstudenten geldt deze regel niet.
- Compensatie in het curriculum door een zeker aantal **ECTS** te geven. Het decretaal minimum voor een opleidingsonderdeel is drie ECTS. Sommige hogescholen plannen bijvoorbeeld de vergaderingen van de studentenraad in het uurrooster van de studenten in.
- **Studiebegeleiding en uitleg** krijgen bij opleidingsonderdelen.
- **Terugbetaling van onkosten** en infrastructurele voorzieningen
- Er worden door de instelling **geen vergaderingen gepland tijdens een examenperiode**
- Er wordt een **attest** voorzien, getekend door de instelling.
- Er wordt opgenomen dat studentenvertegenwoordigers een **speciale uitzondering** toegekend krijgen **bij tekort aan leerkrediet**

Het gaat dus om een statuut zoals het ook bestaat voor zoals topsporters, muzikanten, kunstenaars, studenten met een functiebeperking, enzovoort. VVS vindt dit een interessante piste die ook voor andere instellingen een goede werkmethode zou kunnen zijn.

VVS wil dat werk wordt gemaakt van dit statuut. We pleiten niet voor een veralgemening van deze maatregelen maar willen wijzen op de grote variatie aan faciliteiten die instellingen nu al vanuit zichzelf ontwikkeld hebben. Daartegenover zijn vele voorbeelden te geven van instellingen die de tegemoetkomingen aan studentenvertegenwoordigers heel wat minimalistischer interpreteren. De Vlaamse studenten vragen dan ook dat de goede voorbeelden erkend worden en dat instellingen werk maken van het implementeren van het statuut.

VVS wil ook enkele suggesties doen ter uitbreiding van het studentenstatuut:

- Slechts in enkele gevallen worden activiteiten (vergadering, werkgroep, studiedag, ...) in functie van enkele welbepaalde organen van de studentenraad ook mee opgenomen in de reglementen van de instellingen. VVS vraagt dat instellingen dit ook inschrijven in het statuut van de studentenvertegenwoordiger
- Soms wordt expliciet een bemiddelaar aangesteld, bijvoorbeeld een departementshoofd. Deze moet bemiddelen en oplossingen zoeken bij problemen bij het opnemen van faciliteiten. VVS vindt dit een goede methode om het verschil tussen theorie en praktijk bij het gebruiken van de faciliteiten weg te werken.

FINANCIËLE FACILITEITEN

Een belangrijke observatie is dat studentenvertegenwoordiging een dure bezigheid kan zijn. Er wordt vaak een grote mobiliteit verwacht en zeker in de bestuursorganen van de instellingen of bij vertegenwoordiging in de koepelverenigingen, zorgt dit voor een kloof. Er wordt wel vaak een onkostenvergoeding voorzien maar de combinatie van studie met een studentenjob wordt wel heel moeilijk. Dit heeft tot effect dat in deze organen weinig studenten zitten met een socio-economisch zwakkere situatie, laat staan studenten uit doelgroepen.

MEER DAN VERGADEREN ALLEEN

Studentenvertegenwoordigers moeten voor hun vertegenwoordiging veel meer doen dan vergaderingen in de instelling volgen alleen. Het gaat over vergaderingen voorbereiden, vergaderen met de achterban, de studentenraad, activiteiten van de studentenraad, vormingen en interne werking. Het is belangrijk te melden dat deze activiteiten ook gerekend worden bij studentenparticipatie, hoewel er vaak strikt genomen geen faciliteiten worden voorzien in deze gevallen. VVS raadt aan dat deze regelingen ook worden opgenomen in het statuut van de studentenvertegenwoordiger en de faciliteiten die voor hen beschreven worden in de participatiereglementen of onderwijs- en examenreglementen.

AANBEVELING UITBREIDEN EN VERDUIDELIJKEN VAN FACILITEITEN IN HET DECREET

In het decreet staat dat de nodige ondersteuning van de studentenraad voorzien moet worden door de instelling. Die voorzieningen worden niet heel specifiek ingevuld. In 2003 reeds, deed VVS enkele aanbevelingen over het inschrijven van faciliteiten voor de studentenraden.

Wat betreft de 'individuele' faciliteiten werd toen ook al geijverd voor een duidelijke bepaling in een participatiereglement zoals nu met de evaluatie ook gebeurt door de regeringscommissarissen. VVS kan dat anno 2010 opnieuw onderschrijven. Daarenboven suggereren we een soepele invulling van het decreet bijvoorbeeld door het concreter bepalen van deze faciliteiten in een uitvoeringsbesluit.

AANBEVELING FACILITEITEN VOOR STUDENTEN IN ASSOCIATIES EN KOEPELVERENIGINGEN

VVS vraagt met aandrang dat werk wordt gemaakt van faciliteiten voor studentenvertegenwoordigers in de associaties en associatiestudentenraden en koepelorganen VLIR, VLHORA, VLOR en studentenvertegenwoordigers van VVS. Dit moet momenteel gebeuren op niveau van de instellingen (participatiereglement, onderwijs- en examenreglement). Om dit te bekomen, moet een bepaling in het decreet worden opgenomen.

D. ROOSTERTECHNISCHE BELEMMERINGEN

Bijna alle studentenvertegenwoordigers geven aan dat roostertechnische en opleidingsinhoudelijke problemen de grote moeilijkheden zijn bij het uitvoeren van hun taak. Het gaat hier typisch om het volgen van stages, verplichte lessen, practica, oefenzittingen. Dit zorgt voor een praktisch probleem bij het uitoefenen van participatie, in toenemende mate bij participatie op instellingsniveau, associatieniveau en ten slotte Vlaams niveau.

Het verschil tussen theorie (het statuut van de student dat voorziet in regelingen zoals lessen kunnen missen, examens verplaatsen, ...) en de realiteit (schroom om die rechten te gebruiken, hiërarchisch statusverschil dat blijft) is torenhoog.

Dit probleem etaleert zich zeer sterk bij de praktische georiënteerde opleidingen, voornamelijk maar niet alleen in de professionele bachelors. Dat laat zich ook zien in de participatiegraad van deze opleidingen en studentenraden in de koepelverenigingen op associatie- en Vlaams niveau.

Daarnaast is er het probleem dat strikt genomen soms wel leeractiviteiten mogen gemist worden, maar dat het missen van zelfs enkele leeractiviteiten als nefast voor de studieresultaten wordt ervaren. Het probleem is naast rooster-technisch ook vaak inhoud-technisch. Vaak kan een studentenvertegenwoordiger wel een leeractiviteit missen (oefenzitting, practicum, werkcollege, stage) maar kan dit inhoudelijk-technisch niet doordat de inhoud van die leeractiviteit essentieel is voor het verdere verloop van de studies.

Tenslotte is er ook de belangrijke gegevenheid dat de looptijd van studentenvertegenwoordigers soms ook zeer kort is. Dit manifesteert zich vooral bij de professionele bachelors en lesintensieve opleidingen, en bij aanwezigheid van stages in het laatste jaar. Ze hebben dus een drukke agenda van verplichte leeractiviteiten.

4. UITDAGINGEN VOOR STUDENTENPARTICIPATIE

VERTEGENWOORDIGING VAN SPECIFIEKE DOELGROEPEN

In de huidige en toekomstige studentenvertegenwoordiging is er een groeiend probleem bij het betrekken van sommige doelgroepen. Voornamelijk voltijdse studenten engageren zich als studentenvertegenwoordiger. Werkstudenten, studenten met een functiebeperking, deeltijdse studenten, oudere studenten, internationale studenten en studenten met een postgraduaat worden zeer weinig betrokken bij de beslissingen. Deze groepen 'niet-reguliere studenten' worden steeds groter en aangezien er meer en meer ingezet wordt op internationale studentenmobiliteit, samenwerkingen tussen instellingen, het aanbieden van gezamenlijke opleidingen, levenslang leren en diversiteit mag inspraak geen aangelegenheid zijn van alleen voltijdse studenten. Het is een belangrijke uitdaging voor de studentenparticipatie om alle verschillende doelgroepen een rol te laten spelen.

STUDENTENPARTICIPATIE V2.0

Om alle doelgroepen te kunnen vertegenwoordigen, moeten we durven het huidige systeem van studenteninspraak in vraag te stellen en kritisch te evalueren. Deze oefening zal VVS met de studentenraden doen in het begin van 2011.

De traditionele studentenparticipatie in de studentenraad werkt niet of zeer moeilijk bij de eerder genoemde doelgroepen. Daarom is het interessant om na te denken over andere technieken waarbij deze groepen van studenten gehoord worden zoals hearings, focusgesprekken, inspraakmomenten, doelgroepspecifieke acties, *monitoring* systemen, enzovoort zodat de specifieke noden van deze groepen studenten kunnen gehoord worden. Studentenraden kunnen hierin een belangrijke katalysator zijn als aanspreekpunt en mede-organisatoren van zulke inspraaktechnieken. Het is uiteraard aan te raden dat inspraak zo veel mogelijk *inclusief* werkt, via een studentenraad die de studentenpopulatie weerspiegelt en die zoveel mogelijk doelgroepen betreft en vertegenwoordigd. Maar soms moeten nu eenmaal specifieke kanalen gezocht worden wanneer traditionele participatie onmogelijk lijkt. Er zijn verschillende *best practices* bij de studentenraden en instellingen die de moeite waard zijn om te onderzoeken.

STUDENTENPARTICIPATIE IN PROFESSIONELE BACHELORS

In vele hogescholen wordt een grote inspanning geleverd om studenten te betrekken bij het beleid. Studentencoaches werken momenteel enkel binnen hogescholen, zij ondersteunen vanuit de instelling de studentenparticipatie. Vaak loopt dat binnen de instelling ook wel goed, al merken velen op dat het invullen van mandaten elk jaar een uitdaging is. Voor instellingoverstijgende niveaus zoals associaties ligt het moeilijker, het draagvlak vanuit de studentenraden is veel kleiner. Vaak gaat het om 1 of 2 'moedigen' die het op zich nemen om ook met die meer abstracte dossiers bezig te zijn.

Daarnaast is het inherent aan de organisatie van professionele bacheloropleidingen dat er minder tijd is voor studentenparticipatie; in het eerste jaar moeten studenten zich eerst inwerken en de laatstejaars hebben lange stageperiodes waardoor ze niet echt aanwezig zijn in de instelling. Het zwaartepunt komt dan te liggen op het tweede jaar. Deze bevinding loopt volledig parallel met de opmerking in het rapport van de regeringscommissarissen.

HET INTEGRATIEDECREET: EEN TIKKENDE BOM ONDER STUDENTENPARTICIPATIE

Een andere zeer grote uitdaging voor studentenvertegenwoordiging is de integratie van de academiserende opleidingen in de universiteiten. Voor de ene associatie is deze problematiek anders en sterker aanwezig dan voor een andere associatie. De problemen zijn velerlei, zo is er de enorme geografische verspreiding in sommige gevallen en de grote verschillen in participatiegraad en cultuur van participatie. Daarnaast vragen studenten zich af of er wel voldoende legitimiteit en informatiedoorstroom zal kunnen zijn vanuit en voor de studentenvertegenwoordigers in de toekomstige organen na integratie van deze opleidingen. Ook bestaat er grote onduidelijkheid over de concrete organisatorische uitwerking van de integratie binnen de associaties.

Het mag duidelijk zijn dat het integratiedecreet studentenvertegenwoordigers voor een enorme, zo niet onmogelijke uitdaging stelt. Vele studentenraden vrezen dan ook dat dit een bom legt onder de studentenparticipatie.

VVS vraagt daarom aan de decreetgever, instellingen en andere partners in het hoger onderwijs om open te staan voor de kritische bemerkingen van de studentenvertegenwoordigers bij het uitwerken van studentenparticipatie na integratie en om sterk in te zetten op het versterken van de studentenparticipatie op alle niveaus.

5. EVALUATIE PARTICIPATIEDECREET DOOR VVS: CONCLUSIE

Het niveau van studentenparticipatie is er aan de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen bijna overal op vooruit gegaan. Toch zijn er nog heel wat punten ter verbetering. Als afsluiting van willen we een overzicht geven van de belangrijkste vragen die voortvloeien uit de evaluatie van VVS.

PARTICIPATIECULTUUR

VVS pleit voor een versterking van de participatiecultuur in het algemeen. Dat laat zich merken in vele kleine details die er voor zorgen dat studentenvertegenwoordigers zich geapprecieerd weten en de drempel verlaagd wordt voor alle studenten om hun stem te laten horen. Het gaat ook om de uitvoering van het decreet in de verschillende instellingen; soms is er nog een groot verschil tussen de theorie en de praktijk.

MEDEBESTUUR

VVS stelt voor om medebestuur standaard in te schrijven in het decreet, tenzij de studentenraad expliciet zelf kiest voor medezeggenschap. Medebestuur geeft volgens ons de beste garantie voor een gelijke relatie instelling – student die nodig is voor een meer optimale participatiecultuur.

BEGELEIDING

VVS pleit voor een betere ondersteuning van studentenparticipatie. Dat kan op vele manieren, een voorbeeld dat duidelijk vruchten afwerpt aan de instellingen waar het nu reeds gebeurt is het aanstellen van een studentencoach. Dat is een personeelslid die deeltijds of voltijds bezig is met de begeleiding van de studentenraad en haar werking. Zij of hij kan ook een belangrijke schakel zijn in het zorgen voor continuïteit van de studentenparticipatie. Sommige studentenraden verkiezen een stafmedewerker boven een studentencoach. VVS doet de aanbeveling om budget vrij te maken op instellingsniveau voor dergelijke ondersteuning zonder zich uit te spreken over het exacte takenpakket.

BASISNIVEAU VAN STUDENTENVERTEGENWOORIGING

VVS pleit voor decretale aandacht voor andere niveaus van studentenparticipatie dan enkel de studentenraad. We geloven dat een goede basiswerking vanuit de opleidingen en departementen essentieel is voor een duurzame studentenparticipatie op instellingsniveau. Vandaar dat we een aanwezigheid van 30% studenten op de basisorganen naar voor schuiven

GROEIPAD

VVS is er van overtuigd dat er nog heel wat groeimarge zit op studentenparticipatie aan Vlaamse instellingen, zeker als we zien dat we vergeleken met andere Europese landen op een laag niveau staan. We stellen voor om een groepspad uit te tekenen dat op vijf jaar tijd een echte versterking van de participatiecultuur kan betekenen.

STATUUT STUDENTENVERTEGENWOORDIGER

Er zijn reeds vele good practices te vinden in verschillende instellingen waar studentenvertegenwoordigers faciliteiten geboden krijgen die hun taak gemakkelijker kan maken. Deze voorbeelden moeten zeker ook als voorbeeld dienen voor andere instellingen. VVS wil daarnaast de aandacht trekken op de financiële kant van vertegenwoordiging, zeker op de hogere niveaus en met de flexibiliteit die in de toekomst nog meer verwacht zal worden van studenten.

VVS vraagt ook om faciliteiten voor studentenvertegenwoordigers die op associatie- en Vlaams niveau actief zijn, voor hen is nu niets voorzien terwijl ook daar zeer veel tijd en energie in kruipt.

6. LITERATUUR

Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009.

Denktank HBO-participatie, 2009. "*positionpaper HBO-participatie.*" Nederland.

Demarsin Bart, 2010. "Studentenvertegenwoordiging in de Leuvense Hoger hogere onderwijsinstellingen. Een kwalitatief onderzoek." Ongepubliceerde Masterproef KULeuven.

ESU, 2005, 2007, 2009. "*Bologna with student eyes.*" Publicatie van de European Students Union.

ESU, 2009. "Student Union Development Handbook. For a stronger student movement." Publicatie van de European students Union.

ESU, 2010. "*Bologna at the finish line.*" Publicatie van de European Students Union.

Fletcher, A. (2005) *Meaningful student involvement: Guide to students as partners in school change.* Olympia, WA: CommonAction. p. 4. Bezocht op 12 december 2010 op <http://www.soundout.org/MSIGuide.pdf>

Inspectie van het Onderwijs, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2010. "*Het functioneren van opleidingscommissies in het hoger onderwijs.*"

Kay Janice, Dunne Elisabeth en Hutchinson James, 2010. *Rethinking the values of higher education - students as change agents?* Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA).

Little B, Locke W, Scesa A en Williams R, (2009). *Report to HEFCE on student engagement.* Available at: www.hefce.ac.uk/pubs/rdreports/2009/rd03_09. (bezocht op 20 November 2010)

OCW, Nederlands ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, 2010. "*Stand van zaken studentenparticipatie universiteiten en hogescholen.*" bezocht 18 december 2010 op <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2010/09/03/brief-aan-de-tweede-kamer-over-stand-van-zaken-studentenparticipatie-universiteiten-en-hogescholen.html>

Persson Annika, 2003. "*Student Participation in the governance of higher education in Europe.*" Steering Committee on Higher Education and Research.

ResearchNed, 2010. Wartenbergh-Cras Froukje, van den Broek Anja, Jacobs Joyce, Hogeling Lette. "Spreken is goud, het functioneren van opleidingscommissies. Onderzoek naar het functioneren van opleidingscommissies in het hoger onderwijs." . Onderzoek in opdracht van de Inspectie van het Onderwijs.

University and College Union, 2009.

Van Petegem P., De Maeyer S., Adriaensens S., Delvaux E., 2010. "*Participatie geëvalueerd. Evaluatie van het participatiedecreet in het Vlaams onderwijs*"

VLOR, 2003. Advies over het ontwerp van decreet betreffende de rechtspositieregeling van de student, de participatie in het hoger onderwijs en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.